

voor het gebruik van indirecte vormen, steeds in verband met stuurders. Bij uitbreiding van zijn analyse over andere taalhandelingsstypes meent hij voor voorbeelden het best terecht te kunnen bij binders (inderdaad ook bij uitstek face-bedreigend volgens Leech en Brown & Levinson), maar spreekt hij niet meer over het beleefdheidsaspect.

Voor een analyseraar die de discussie vanuit een 'postfactum-standpunt' bekijkt, voldoen taalhandelingsvormen van een ander type, maar die als bewering kunnen worden opgevat, ook aan VEG's redelijkheidseis. Het gaat mij hier echter om de gespreksdeelnemer/analyseraar die soms niet (meteen) kan beoordelen of een dergelijke taalhandeling als beweerder moet worden opgevat.

12. Bartsch (1982: 137) en ook Bartsch (1984).

13. Ik verwijs kortheidsshalve weer naar de taalhandelingsliteratuur en het overzicht daarvan in Levinson (1983).

Literatuur

- Bartsch, R.
 1979 'Die Rolle von Korrektheitsbedingungen bei der Interpretation von Äußerungen'. In: G. Grewendorf (Hrsg.), *Sprechakttheorie und Semantik*. Frankfurt: Suhrkamp.
- Bartsch, R.
 1982 'Normen, cultuur en vrouwenstudies'. *Filosofie en praktijk* 3 (3).
- Bartsch, R.
 1984 'Normkonflikten in interactie en communicatie'. *Tijdschrift voor taalbeheersing* 6 (2).
- Bartsch, R. en H. Nobach
 1983 'Bespreking van Marie Agnes van Rees, *Illocutionaire strekking: betekenis en regels voor gesprekken*'. *Tijdschrift voor taalbeheersing* 5 (4).
- Brown, P. en S. Levinson
 1976 'Universals in language usage: politeness phenomena'. In: E.N. Goody (ed.), *Questions and politeness: strategies in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Edmondson, W.
 1981 *Spoken discourse: a model for analysis*. London/New York: Longman.
- Eemeren, F.H. van en R. Grootendorst
 1982 *Regels voor redelijke discussies: een bijdrage tot de theoretische analyse ter oplossing van geschillen*. Dordrecht/Cinnaminson: Foris (Diss. UVA).
- Leech, G.N.
 1983 *Principles of pragmatics*. London/New York: Longman.
- Levinson, S.
 1983 *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, J.R.
 1975/81 'Indirekte taalhandelingsvormen'. In: F.H. van Eemeren en W.K.B. Koning (red.), *Studies over taalhandelingsvormen*. Meppel: Boom (Oorspronkelijk: 1975).
- Rees, M.A. van
 1982 *Illocutionaire strekking: betekenis en regels voor gesprekken*. Leiden (Diss. RUL).

Empirisch onderzoek naar de identificatie van argumentatie

Cees Braas, Francisca Jungslager en Ron Oostdam

1. Inleiding

In argumentatieve discussies proberen taalgebruikers elkaar met behulp van argumenten te overtuigen van de aanvaardbaarheid of onaanvaardbaarheid van een standpunt. Voor een goed verloop van zo'n discussie is het van belang dat de taalgebruikers precies weten welk standpunt ter discussie staat en wat de argumenten zijn die ter rechtvaardiging of ontkrachting van dat standpunt worden aangevoerd. De vraag is nu of, en in hoeverre taalgebruikers argumentatieve uitspraken ook inderdaad als argumentatie identificeren. Aan de Universiteit van Amsterdam is in de periode september 1983-juni 1984 een empirisch onderzoek uitgevoerd dat zich richtte op deze *identificatie van argumentatie* door taalgebruikers¹. In dit artikel bespreken we de opzet en resultaten van het onderzoek.

In de argumentatiethoretische benadering van Van Eemeren en Grootendorst wordt argumentatie opgevat en geanalyseerd als een (complexe) taalhandeling². De uitvoering van een taalhandeling bestaat volgens Searle uit de simultane voltrekking van drie deelhandelingen: de *uitingshandeling* (het uiten van spraakklanken, woorden en zinnen), de *propositionele handeling* (het refereren aan iets of iemand en het prediceren van eigenschappen daarvan) en de *illocutionaire handeling* (het verlenen van een strekking aan de geuite propositie, zoals mededeling, belofte of bevel). Met de uitvoering van een taalhandeling kan de spreker ook bepaalde effecten bij de hoorder bewerkstelligen (bijvoorbeeld overtuigen bij de taalhandeling argumentatie). Dit aspect van de taalhandeling noemt Searle, in navolging van Austin, de *perlocutionaire handeling*³.

De doelstelling van dit empirisch onderzoek kan nu als volgt worden gepreciseerd: nagaan wat de invloed is van een aantal factoren op de mate waarin taalgebruikers in staat zijn om de illocutionaire strekking van argumentatieve uitspraken te identificeren en een correct onderscheid te maken tussen standpunten en argumenten. Hoewel ook onderzoek naar de aanweziging (perlocutionair effect) en beoordeling van argumentatie ons inziens aandacht verdient, kennen wij prioriteit toe aan onderzoek naar de identificatie van argumentatie. Immers:

Als de communicatie en interactie redelijk verlopen, zal het illocutionaire effect *begrijpen* in principe een *noodzakelijke* voorwaarde zijn voor het bewerkstelligen van het inherente perlocutionaire effect *aanvaarden* en voor het bewerkstelligen van consecutieve perlocutionaire effecten (...)

(Van Eemeren & Grootendorst 1982: 90)

Het onderzoek had nog een tweede doel: vaststellen in hoeverre de gevolgde wijze van onderzoek (het afnemen van een *pencil-and-paper test*) geschikt is voor het onderzoek naar de invloed die een aantal variabelen heeft op de identificatie van argumentatie. Zulk onderzoek is namelijk nog niet eerder verricht. Het onderzoek heeft daarom mede het karakter van een *feasibility study*, een haalbaarheidsonderzoek.

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

Testafname en proefpersonen. Het onderzoek is uitgevoerd met een pencil-and-paper test: proefpersonen moeten in beperkte tijd een aantal vragen op een testformulier beantwoorden. Als proefpersonen kozen we eerstejaars studenten Nederlands uit Amsterdam en Leiden. De test bevatte 150 korte teksten, waarvan er 96 van argumentatieve aard waren en de overige van niet-argumentatieve aard.

De argumentatieve tekstjes bestonden in alle gevallen uit *enkelvoudige argumentatie*, de meest eenvoudige van de vier argumentatie-structuren die Van Eemeren & Grootendorst onderscheiden⁴; in dit eerste onderzoek naar de identificatie van argumentatie wilden wij ons tot eenvoudige gevallen van argumentatie beperken. Enkelvoudige argumentatie bestaat in principe uit niet meer dan twee uitspraken (één standpunt en één argument) die samen één redenering tot uitdrukking brengen. Bijvoorbeeld:

Gezien het feit dat hij zich zo verschnikkelijk misdragen heeft (*argument*), vind ik een berisping op zijn plaats (*standpunt*).

Variabelen. In de test zijn systematisch vijf variabelen gemanipuleerd:

- (1) met of zonder perspectiefverschuiving;
- (2) geladenheid van het onderwerp;
- (3) markering van het standpunt;
- (4) argumentatieve strekkingsindicatoren;
- (5) plaats van het argument.

De twee eerstgenoemde variabelen zijn van sociaal-psychologische aard, de laatste drie hebben vooral een talig karakter. Natuurlijk is de lijst van factoren die van invloed zouden kunnen zijn op de identificatie van argumentatie heel wat langer dan deze vijf. Door systematisch het theoretisch kader van Van Eemeren & Grootendorst⁵ na te lopen, kon al direct een aantal relevante factoren worden aangewezen. Bij de keuze van de factoren die als variabelen in het onderzoek betrokken zouden worden, hebben wij ons

vooral laten leiden door onze verwachtingen over de invloed van die factoren op de identificatie van argumentatie.

De variabele 'Met of zonder perspectiefverschuiving' betreft de wijze waarop de test aan de proefpersonen werd voorgelegd. Onze verwachting was dat proefpersonen, gevraagd naar het aanwijzen van argumentatie in een reeks korte teksten, extra hun best zouden doen om deze argumentatie te ontdekken. Daarmee zouden zij dan anders reageren dan normaal en de resultaten van een dergelijke test zouden dan een vertekend beeld geven van de identificatie van argumentatie door taalgebruikers. Als de proefpersonen nu de test zouden maken zonder te weten dat het daarbij vooral gaat om het identificeren van argumentatie, wellicht dat zij de vragen dan meer overeenkomstig hun gewone manier van doen zouden invullen.

Om de juistheid van deze veronderstelling na te gaan hebben we aan ongeveer de helft van de proefpersonen de 'gewone' argumentatietest voorgelegd en aan de andere helft een test met verschoven perspectief. Daarbij werd de proefpersonen voorgedragen dat het een onderzoek naar vooroordelen betrof. In de instructie bij deze test stelden wij dat vooroordelen soms niet als zodanig worden herkend omdat er argumentatie bij wordt gegeven en dat we daarom ook van de proefpersonen wilden weten of zij de teksten die zij voorgelegd kregen als argumentatie opvatten.

De 'Geladenheid van het onderwerp' is de tweede variabele waarvan de invloed op de identificatie van argumentatie is onderzocht. We onderscheiden argumentaties met een *geladen* onderwerp en argumentaties met een *neutraal* onderwerp. Een onderwerp noemen we geladen als men in het algemeen weet dat er verschillend over gedacht wordt. Geladen onderwerpen zijn bijvoorbeeld: kernenergie, het verbieden van de Centrapartij, kraken, werkende moeders, het drugsprobleem, opvoeding, religie enzovoort. Een voorbeeld van argumentatie over een geladen onderwerp is:

Een draai om zijn oren kan bij een kind psychische schade veroorzaken, daarom moet je kinderen nooit slaan.

Neutrale onderwerpen zijn onderwerpen waarover men in het algemeen vooraf geen mening heeft. Bijvoorbeeld:

Met je vorige pillen was je nooit zo zenuwachtig, je kunt beter vragen of je die opnieuw kunt krijgen.

Onze verwachting was dat de proefpersonen argumentaties met een geladen onderwerp beter (=correcter) zouden identificeren dan argumentaties met een neutraal onderwerp: geladen onderwerpen zijn immers algemeen bekend als punten van discussie.

Door middel van bepaalde woorden of uitdrukkingen is het mogelijk te benadrukken dat een uitspraak als argumentatie moet worden opgevat⁶. Als een standpunt zo'n uitdrukking bevat (bijvoorbeeld 'ik vind', 'mijns inziens',

'volgens mij'), noemen we het *gemarkeerd*. De aanwezigheid van dergelijke uitdrukkingen in argumentatie heeft waarschijnlijk een positieve invloed op de identificatie ervan. Deze derde variabele is op twee manieren in de test gevarieerd:

(a) De argumentatie bevat een gemarkeerd standpunt en is dus voorzien van een verbale aanwijzing als 'mijns inziens' enzovoort. Bijvoorbeeld:

Spelfouten zijn mijns inziens erger dan denkfouten, omdat slordigheid erger is dan onvermogen.

(b) De argumentatie bevat een ongemarkeerd standpunt:

Spelfouten zijn erger dan denkfouten, omdat slordigheid erger is dan onvermogen.

De aanwezigheid van *argumentatieve strekkingsindicatoren* (woorden en uitdrukkingen als 'want', 'dat volgt uit', 'omdat', 'dus') is naar alle waarschijnlijkheid één van de belangrijkste aanwijzingen om vast te stellen of er sprake is van uitvoering van de taalhandeling argumentatie⁷. We onderscheiden daarbij enerzijds strekkingsindicatoren in engere zin: woorden als 'want', 'omdat', 'dus', 'daarom', anderzijds strekkingsindicatoren in ruimere zin: uitdrukkingen als 'dat volgt uit', 'gezien (het feit dat)', 'op grond van (het feit dat)' e.d. Enkele voorbeelden:

Het is onaangenaam als iemand te laat komt omdat je dan voor niets zit te wachten.

De Nederlandse literatuur zal in de wereld nooit echt kunnen meetellen, gezien het kleine taalgebied.

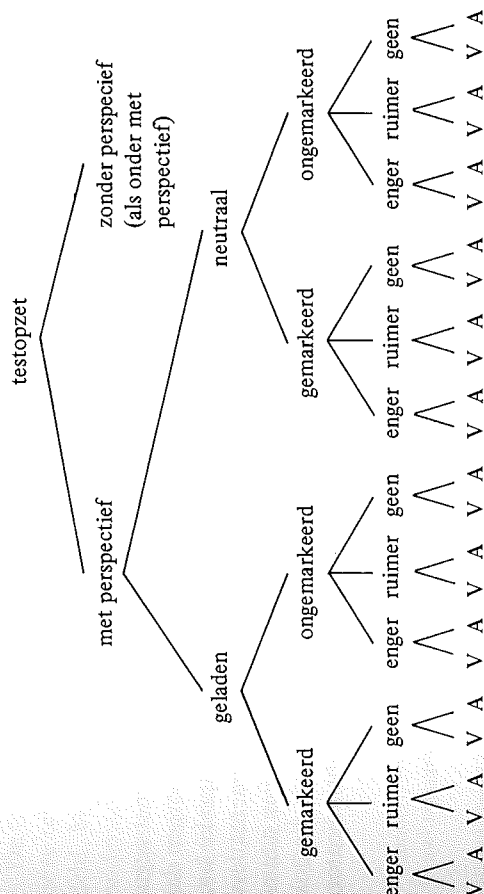
Volgens Van Eemeren c.s. zijn de strekkingsindicatoren in ruimere zin betrouwbaarder aanwijzingen voor het identificeren van argumentatie dan de strekkingsindicatoren in engere zin⁸. Wij verwachten daarom ook dat argumentaties met een indicator in ruimere zin beter door de proefpersonen geïdentificeerd zouden worden dan argumentaties die voorzien zijn van een indicator in engere zin. Van de 96 argumentatieve teksten in de test bevatte één derde deel geen strekkingsindicatoren, één derde deel bevatte strekkingsindicatoren in engere zin en één derde deel bevatte strekkingsindicatoren in ruimere zin.

De vijfde en laatste variabele heeft betrekking op de *plaats van het argument*⁹. Omdat de test alleen enkelvoudige argumentaties bevatte, bestaande uit één standpunt en één argument, kan de plaats van het argument precies op twee manieren worden gevarieerd: het argument kan vóór het standpunt worden geplaatst (argument voorop) of juist achter het standpunt (argument achteraan). Voorbeelden:

Ik wil niet te laat komen, dus moet ik er snel vandoor (argument vooraan).

Het moet er nu snel vandoor want ik wil niet te laat komen (argument achteraan).

De test. Om de invloed van deze vijf factoren (variabelen) op de identificatie van argumentatie op betrouwbare wijze te kunnen meten, zijn ze systematisch in de test gevarieerd. Andere factoren met mogelijke invloed op de identificatie van argumentatie, die niet als variabelen gekozen waren, werden zo veel mogelijk constant gehouden. Aan de hand van een *schema* (zie fig. 1) konden de gekozen variabelen systematisch worden gevarieerd over de argumentatieve teksten in de test.

figuur 1

Met de vier gekozen variabelen 'Geladenheid van het standpunt', 'Markering van het standpunt', 'Argumentatieve strekkingsindicatoren' en 'Plaats van het argument' zijn 24 combinaties (cellen) mogelijk. De cel die het meest links staat in dit schema bevat bijvoorbeeld de combinatie van gegevens:

- geladen onderwerp;
- gemarkeerd standpunt;
- strekkingsindicator in engere zin;
- argument vooraan.

Een argumentatie die aan deze combinatie van gegevens beantwoordt, zou kunnen zijn:

De Katholieke kerk predikt onderdanigheid, *daarom* bevordert deze kerk mijns inziens een reactionaire levenshouding.

Per cel, per combinatiemogelijkheid, zijn er vier argumentatieve teksten geconstrueerd, hetgeen resulteerde in een totaal van 96 argumentatieve teksten. De eerste variabele, 'Met of zonder perspectiefverschuiwing', had geen invloed op de constructie van argumentaties voor de test, maar alleen op de *presentatie* van die argumentaties in de test. Alle proefpersonen kregen dus

dezelfde argumentatieve teksten voorgelegd, zowel in de test met perspectiefverschuiving (de vooroordeleentest) als in de test zonder perspectiefverschuiving.

Bij de constructie van de argumentatieve teksten voor de test is een aantal factoren met een mogelijke invloed op de identificatie van argumentatie zo veel mogelijk onder controle gehouden, zoals:

- alleen positieve standpunten
- alleen pro-argumentatie
- alleen enkelvoudige argumentaties
- alleen argumentaties in onbepaalde contexten
- alleen duidelijke gevallen van argumentatie
- zo natuurlijk mogelijk taalgebruik.

Naast de argumentatieve teksten bevatte de test ook een aantal niet-argumentatieve teksten. De functie van deze teksten was er voor te zorgen dat proefpersonen bij iedere test opnieuw moesten overwegen of er sprake was van argumentatie. Het was daarom gewenst dat de niet-argumentatieve teksten niet opvallend zouden afwijken van de argumentatieve. Een aantal niet-argumentatieve teksten heeft daarom kenmerken meegekregen die ook in de argumentatieve teksten regelmatig voorkwamen (standpuntindicator, geladen onderwerp). Enkele voorbeelden:

Ik vind dat die hoge tafel heel mooi in de zithoek kan en die lage in de zitkuil.

Christelijke politieke partijen zijn mijns inziens per definitie conservatief, liberale partijen per definitie niet.

Bij alle 150 tekstjes in de test werden de volgende vier vragen gesteld:

- (1) Is er sprake van argumentatie? Ja/Nee
- (2) Hoe moeilijk is de beantwoording van deze vraag?
- (3) Als er sprake is van argumentatie, onderstreep dan het argument.
- (4) Hoe moeilijk is de onderstreping van het argument?

Bij de test met perspectiefverschuiving werden deze vier vragen nog voorafgegaan door twee vragen die betrekking hadden op vooroordelen:

- (1) Is er sprake van een vooroordeel? Ja/Nee
- (2) Hoe moeilijk is de beantwoording van deze vraag?

Hoe moeilijk men de beantwoording van een vraag vond, kon men aangeven op een zevenpuntsschaal. De schaalpunten waren verbaal aangegeven: van 'zeer moeilijk' via 'moeilijk noch makkelijk' naar 'zeer makkelijk'. Bij beide testversies kregen de proefpersonen een aangepaste instructie; in de instructie werd aan de hand van enkele voorbeelden toegelicht wat onder argumentatie wordt verstaan.

3. Resultaten

De volgende weergave van de testresultaten is gebaseerd op de gegevens van

86 proefpersonen. Van 113 afgenomen tests zijn er 12 niet verwerkt omdat ze niet volledig waren ingevuld. Daarnaast waren er 15 random-respondenten: proefpersonen die meer dan 50% van de vragen fout aankruiden, hetgeen opvallend ver beneden het gemiddelde ligt¹⁰.

Allereerst vallen de hoge betrouwbaarheden op: de betrouwbaarheid van de argumentatieve teksten is .93 en van de niet-argumentatieve teksten .78. Deze hoge betrouwbaarheden wijzen erop dat mogelijk storende variabelen goed onder controle zijn gebleven.

De test was zeer goed gemaakt. Gemiddeld zijn 94 van de 100 argumentatieve teksten correct als argumentatie geïdentificeerd. Eveneens zijn gemiddeld bij 94 van de 100 argumentatieve teksten de argumenten goed onderstreept. Bovendien vond men de beantwoording van de vragen gemakkelijk: er was nauwelijks spreiding op de zevenpuntsschalen (gemiddeld 2.29; 1 is makkelijk; 7 is moeilijk!). Wat betreft correctheid en moeilijkheidsgraad onderscheiden de niet-argumentatieve teksten zich niet van de argumentatieve. Ook was er geen verschil in de testresultaten van de Amsterdamse en Leidse proefpersonen.

De onderstaande tabel geeft per onafhankelijke variabele de percentages correct geïdentificeerde argumentaties:

zonder perspectiefverschuiving	94.3
met perspectiefverschuiving	94.1
onderwerp neutraal	94.2
onderwerp niet neutraal	94.2
standpunt gemarkeerd	94.7
standpunt ongemarkeerd	93.7
zonder indicator	90.9
met indicator in engere zin	93.9
met indicator in ruimere zin	97.9
argument vooraan	93.9
argument achteraan	94.5

Uit de tabel is af te lezen dat van de vijf systematisch gemanipuleerde variabelen er slechts één een aantoonbare invloed heeft op de identificatie van argumentatie, te weten de *argumentatieve strekkingsindicatoren*. Wanneer een argumentatieve tekst geen strekkingsindicator bevat, identificeren proefpersonen zo'n tekst minder goed als argumentatie ($F=43.68$; $df=2.170$; $p<0.01$). Bij argumentatieve teksten zonder strekkingsindicator wordt ook het argument minder vaak correct onderstreept ($F=34.58$; $df=2.170$; $p<0.01$). Tevens vinden proefpersonen bij afwezigheid van een argumentatieve strekkingsindicator de identificatie van argumentatie moeilijker ($F=32.07$; $df=2.170$; $p<0.01$) evenals de onderstreping van het argument ($F=17.04$; $df=2.170$; $p<0.01$).

Weliswaar zijn, zoals de tabel laat zien, de percentages correct geïdentificeerde argumentaties bij de indicatoren in ruimere zin ('gezien het feit dat ...' e.d.) iets hoger dan bij de indicatoren in engere zin ('want' e.d.), maar alleen het contrasteren van argumentatieve teksten zonder indicator met argumentatieve teksten met een indicator levert een statistisch significant verschil op. De argumentatieve strekkingsindicatoren verklaren 5% van de variantie bij de vraag naar de identificatie van argumentatie. Dit is te karakteriseren als een *middelmatig sterk effect*.

4. Conclusies

Van de vijf onderzochte onafhankelijke variabelen blijkt alleen de variabele *argumentatieve strekkingsindicatoren* een statistisch significant effect te hebben op de identificatie van argumentatie. De aanwezigheid van argumentatieve strekkingsindicatoren, zowel in engere als in ruimere zin, zorgt ervoor dat proefpersonen argumentatieve uitspraken gemakkelijker identificeren en dat ze beter in staat zijn om de argumenten correct te onderstrepen.

Dat er geen statistisch effect is aangetoond voor de overige variabelen wil niet zeggen dat deze variabelen geen invloed hebben op de identificatie van argumentatie. In deze test hebben we namelijk te maken gehad met zogeheten plafond-effecten. De proefpersonen doen vrijwel alles goed, waardoor de gevonden verschillen klein zijn; bijvoorbeeld was de test voor deze groep proefpersonen te gemakkelijk¹¹. Bij het optreden van zo'n plafond-effect is het zeer moeilijk de invloed van een variabele op de identificatie van argumentatie aan te tonen, tenzij de invloed van zo'n variabele buitengewoon groot is. Echter, bij het optreden van een plafond-effect zijn middelmatig sterke of zwakke effecten nauwelijks te meten. Dat bij deze test, ondanks het optreden van het plafond-effect, toch een statistisch significant effect is aangetoond voor de argumentatieve strekkingsindicatoren, wijst erop dat de indicatoren waarschijnlijk een grote invloed hebben op de identificatie van argumentatie.

Wat betreft de gevolge onderzoeksmethode: het blijkt dat voor deze groep proefpersonen, eerstejaars studenten Nederlands, een pencil-and-paper test geen adequaat meetinstrument is (althans niet in deze vorm). Eerstejaars neerlandici zijn te bedreven taalgebruikers om veel fouten te maken, terwijl een pencil-and-paper test het juist moet hebben van fouten die gemaakt worden. Pas wanneer de invloed van een variabele buitengewoon groot is of de te identificeren argumentatie zeer moeilijk, zal een pencil-and-paper test bruikbaar zijn. Wellicht dat een andere onderzoeksmethode, bijvoorbeeld het meten van reactietijden of het voorleggen van de pencil-and-paper test aan een groep proefpersonen die minder bedreven zijn in het identificeren van argumentatie (bijvoorbeeld middelbare scholieren), meer resultaat oplevert.

Noten

1. De deelnemers aan het onderzoek waren prof. dr. F.H. van Eemeren, dr. R. Grootendorst, dr. H.L.M. Meuffels en de studenten C.W.P. Braas, F.S. Jungslager en R.J. Oostdam. In het *Tijdschrift voor taalbeheersing* 6 (4), 1984, hebben Van Eemeren, Grootendorst & Meuffels over dit onderzoek gepubliceerd.
2. Zie Van Eemeren & Grootendorst 1982: 97 e.v.
3. Zie Searle 1977 en Austin 1976.
4. Zie Van Eemeren & Grootendorst 1982: 265 e.v.
5. Van Eemeren & Grootendorst 1982 en Van Eemeren, Grootendorst & Kruijer 1983.
6. Van Eemeren, Grootendorst & Kruijer 1983: 26-27.
7. T.a.p. 133.
8. T.a.p. 134.
9. De factor 'Plaats van het argument' komt goedgeels overeen met het onderscheid tussen vooruit- en terugwijzende argumentatie dat Van Eemeren c.s. hanteren. Bij dit onderscheid gaat het echter om de plaats van het standpunt ten opzichte van de argumentatieve strekkingsindicator. Zie hierover Braas, Jungslager & Oostdam 1984: 11-12 en 22-23.
10. Door B. Meuffels werd het benodigde aantal proefpersonen geschat op 120. Dit gebeurde op basis van een variantie-analytisch split-plot design met herhaalde metingen; significantieniveau $p < 0.01$; middelmatig sterke effectgrootte; gewenste power .80. De afname van het aantal proefpersonen reduceert de power van de test, met als gevolg dat zwakke of middelmatig sterke effecten niet of nauwelijks aantoonbaar zijn.
11. De uitleg van wat onder argumentatie verstaan wordt in de instructie zal er toe hebben bijgedragen dat de proefpersonen de test zo goed maakten. De wijze waarop de proefpersonen worden geïnstrueerd vormt zeker een probleem bij deze onderzoeksmethode.

Literatuur

- Austin, J.L.
1976 *How to do things with words*. Oxford: Oxford University Press (2nd rev. ed.).
- Braas, C.W.P., F.S. Jungslager en R.J. Oostdam
1984 *Empirisch onderzoek naar de identificatie van argumentatie*. Amsterdam: Vakgroep Eemeren, F.H. van en R. Grootendorst
- 1982 *Regels voor redelijke discussies; een bijdrage tot de theoretische analyse van argumentatie ter oplossing van geschillen*. Dordrecht: Foris.
- Eemeren, F.H. van, R. Grootendorst en T. Kruijer
1983 *Het analyseren van een betoog (Argumentatieleer 1)*. Groningen: Wolters Noordhoff.
- Searle, J.R.
1977 *Taalhandelingen: een taalfilosofisch essay*. Utrecht enz.: Het Spectrum (Aula 592).